

ISPITIVANJE UČINKA "POLICIJSKOG PROGRAMA PREVENCIJE KRIMINALITETA NA ŠTETU DJECE I MLADEŽI" TEMELJEM DESKRIPTIVNE ANALIZE

Davorka Martinjak

Policijska uprava Medimurska
Odjel kriminalističke policije
Čakovec

Sažetak

U radu je dat prikaz policijskog programa prevencije kriminaliteta na štetu djece i mladeži koji je proveden 1997. godine na području Policijske uprave u Županiji medimurskoj. Program je obuhvatio suradnju policijskih djelatnika, nastavnika u osnovnim i srednjim školama, te stručnih djelatnika u centru za socijalnu skrb. Po završetku programa broj otkrivenih slučajeva zapuštanja i zlostavljanja djece i mladeži povećan je 100% u odnosu na prethodnu godinu.

U nastavnika i stručnih djelatnika u centru za socijalnu skrb na kraju Programa zamijećena je promjena stavova u odnosu na procjenu svoje suradnje s policijom i na neke indicije koje mogu ukazivati na zlostavljanje i zapuštanje. Autorica zaključuje da povećano otkrivanje ovih kaznenih djela nije praćeno odgovarajućim programima u socijalnoj zajednici.

Ključne riječi: *prevencija, policija, zlostavljanje djece i mladeži*

1. UVOD

Zbog svoje društvene pozicije, djeca i maloljetnici su vjerojatno, najugroženija kategorija u cjelokupnoj populaciji. Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova Republika Hrvatske, tijekom 1995., 1996., 1997. godine evidentirano je 1355 kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa (Glava XIV KZ), te kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži (Glava XVI KZ) u kojima su žrtve bila djeca i maloljetne osobe.

Poznato je, međutim, da su službeni pokazatelji iz područja ove problematike daleko od stvarnog broja žrtava. Različiti autori procjenjuju da je broj otkrivenih slučajeva tek 5%, od stvarnog kriminaliteta.

Iskustva stručnjaka u našoj zemlji sa općom prevencijom usmjerenom prema kriminalitetu na štetu djece i mladeži, minimalna su, te do danas nisu izrađeni opsežniji preventivni programi koji bi uključivali širi spektar službi u čiji djelokrug rada ulaze skrb, zaštita, odgoj i obrazovanje djece i mladeži.

Iz tog razloga navodimo inozemne primjere provođenja mjera prevencije kriminaliteta na štetu djece i mladeži.

Bosterut (1991) iznosi mišljenje da se na umu mora imati da je zlostavljanje djece, a posebno seksualno, u svim svojim oblicima povezano sa ostalim vrstama kriminalnih aktivnosti, kao što je kockanje, trgovina oružjem i drogom, trgovina djece u seksualne svrhe ponekad je usko povezana sa nezakonitim usvajanjem i izrabljivanjem djece u radne svrhe.

Isti autor dijeli u 4 grupe mjere namjenjene suzbijanju pojave iskorištavanja djece, posebice u svrhe spolnog iskorištavanja:

- mjere usmjerene prema populaciji kao cjelini uključujući i odgovarajuću vlast (informiranje javnosti o postojanju problema putem mas medija, istraživački projekti podržani od državnih vlasti)

- mjere usmerene prema djeci kako bi se spriječilo da postanu žrtve i prema onoj djeci koja već jesu žrtve (putem projekta educirati djecu kako da se zaštite u slučaju seksualnog zlostavljanja)

- mjere usmjerene prema potencijalnim i stvarnim zlostavljačima djece (otkrivanje počinitelja i njegovo kažnjavanje, međunarodna suradnja)

- mjere usmjerene prema onima koji profitiraju seksualnim iskorištavanjem djece (narko dileri, vlasnici bordela, filmski producenti porno filmova i dr.)

Autori Sullivan, Clancy, (1990). opisuju rezultate postignute jednodnevnom edukacijom zdravstvenih i socijalnih radnika zaposlenih u zdravstvenim ustanovama koju je financirala država SAD-a California.

Ciljevi obrazovanja bili su:

1. poboljšanje sposobnosti zdravstvenih radnika u pogledu prepoznavanja indicija koje upućuju na seksualno zlostavljanje
2. povećanje broja tehnika intervjuiranja ;
3. povećanje vjerojatnosti da će zdravstveni radnici podnijeti odgovarajuće prijave

Svi ispitanici bili su podjeljeni u 4 grupe koje su se testirale upitnicima prije izvođenja edukacije, nakon izvršene edukacije, 3 mjeseca poslije edukacije, 6 mjeseci poslije edukacije. Ovakovim testiranjem željelo se utvrditi kolika je efikasnost kratkoročnog obrazovanja i koliko je dugoročan edukativni učinak. Ispitivanje se vršilo putem upitnika kojeg su ispunjavali ispitanici, a ključna pitanja bila su:

1. zatraženo je da identificiraju fizičke, bihevioralne ili psihološke pokazatelje seksualnog zlostavljanja koje mogu opaziti prilikom rada s maloljetnim pacijentima;
2. zatraženo je da opišu što bi uradili prilikom intervjua kako bi maloljetniku olakšali da se povjere da je bio/bila seksualno zlostavljana;
3. upitani su jesu li ikada prijavili slučaj seksualnog zlostavljanja djeteta, jesu li to učinili u posljednja tri ili šest mjeseci, te u slučaju potvrdnog odgovora-koliko puta.

Rezultati dobiveni ovim istraživanjem ukazuju da je postotak prihvaćanja suradnje nakon 3 mjeseca bio oko 90%, a da se nakon 6 mjeseci smanjio na 50%. Naišlo se općenito na poboljšanje u identifikaciji seksualnog zlostavljanja od prethodnog testa do post-testa. Ova razlika ostala je ista nakon tri mjeseca. Efekti obrazovanja pogoršali su se nakon šest mjeseci. Postotak gubljenja efekata od post-testa odmah po tečaju do proteka šest mjeseci kazuje da su se zadržali neki povoljni utjecaji obrazovnog programa na sposobnost prepoznavanja pokazatelja.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da je medicinsko osoblje najmanje koristi dobilo od obrazovanja iz fizičkih pokazatelja. Može se pretpostaviti da su im ovi pokazatelji već bili poznati; najviše se dobilo u identifikaciji psiholoških poka-

zatelja seksualnog zlostavljanja maloljetnika; a nije se ostvarilo poboljšanje u identifikaciji bihevioralnih pokazatelja.

Nemedicinsko osoblje pokazalo je najveće poboljšanje u identifikaciji fizičkih pokazatelja, dok nije pokazalo poboljšanje u prepoznavanju psiholoških pokazatelja, međutim postigli su osjetna poboljšanja u pogledu bihevioralnih pokazatelja.

Profesionalci iz medicinske i nemedicinske struke pokazali su poboljšanje u pogledu razvijanja vještina intervjuiranja maloljetnih pacijenata. Prilikom post-testa i jedni i drugi bili su u stanju opisati detaljnije što bi poduzeli prilikom intervjua kako bi maloljetniku olakšali da se povjere.

Ova evaluacija pokazuje da je kratkotrajno, interdiciplinarno praktično obrazovanje efikasno u pogledu proširenja znanja o pokazateljima seksualnog zlostavljanja djece i povećana je vjerojatnost da će oni koji opaze ove pokazatelje postupiti na odgovarajući način i podnijeti prijave. Iako se radilo o jednodnevnom obrazovanju sudionici su naučili prepoznati pokazatelje seksualnog zlostavljanja.

Američki Nacionalni centar za zaštitu djece od zlostavljanja i zapuštanja utemeljio je 4 "Adolescent Maltreatment" projekta koji su se provodili u 4 okruga SAD-a (prema Rich James, Cumming and Towers, Byank and Reistetfer, Anderson).

Svaki projekt bio je prilagođen društvenoj zajednici u kojoj se provodio s obzirom na postojeće institucije i raspoloživu kadrovsku strukturiranost stručnjacima koji rade na zaštiti djece. Ciljevi svih projekata bili su usmjereni na osnivanje mreže institucija koje će zapuštenim i zlostavljanim maloljetnicima osigurati pravovremenu i adekvatnu pomoć i zaštitu; definirati problem zapuštanja i zlostavljanja, te posljedice istog; uključiti širu društvenu zajednicu u rješavanje problema. Tako su u gotovo svim projektima zlostavljanim i zapuštenim maloljetnicima na raspolaganju bile slijedeće službe: telefonsko savjetovalište, sklonište, službe intervencije, službe individualnog i grupnog savjetovanja tj. terapije, savjetodavne vršnjačke grupe. Uz narečene svaki projekt imao je dodatne indirektno službe čija aktivnost je bila usmjerena prema koordinaciji projekta sa društvenom zajednicom. Rezultati dobiveni istraživanjem koje je pratilo učinke projekta pokazali su da su aktivnosti projekta postigao željni učinak tj. došlo je do promjena koje su se pozitivno reflektirale na rad službi u sredinama gdje su se projekti vodili.

2. OPIS PROGRAMA

Na području Policijske uprave medimurske tijekom 1997. godine provodio se "Program prevencije kriminaliteta na štetu djece i mladeži" (u daljnjem tekstu "Program") čiji je krajnji i praktični cilj bio

učinkovitije otkrivanje i preveniranje kaznenih djela na štetu djece i mladeži iz Glave XIV (kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa) i Glave XVI (kaznena djela protiv braka obitelji i mladeži), a u međusobnoj suradnji djelatnika policije, prosvjete i institucija socijalne skrbi. U tom smislu, projekt je bio usmjeren na podizanje razine informiranosti i motiviranosti za suradnju narečenih sudionika, uz evaluaciju postignutog putem statističkih mjerenja.

Način provođenja "Programa" bio je slijedeći: prije same izrade plana rada "Programa" bilo je potrebno detaljno snimiti zatečeno stanje vezano na problematiku kazneno pravne zaštite djece i mladeži. U tu svrhu prikupljeni su podaci o ustanovama u čiju djelatnost potpada skrb, obrazovanje, odgoj, te socijalna i zdravstvena zaštita djece i mladeži. Zanimalo nas je kakvom kadrovskom strukturom raspolažu narečene ustanove, te postoje li u narečenima programski usmjerene aktivnosti koje bi se mogle iskoristiti za podizanje kvalitete provođenja kazneno pravne zaštite od strane Policijske uprave medimurske.

Željeli smo također doći do saznanja kakvo je njihovo mišljenje i zadovoljstvo policijom u tom smislu, te jesu li iste motivirane da tu suradnju nastavte pa i da ju izdignu na kvalitetniju razinu.

Utvrđilo se da pri narečenim ustanovama nisu postojali razrađeni planovi postupanja u slučajevima zlostavljanja ili zapuštanja djece i mladeži. U svakom pojedinačnom slučaju postupalo se po nahođenju i u okvirima zakonske orijentacije, ali bez izraženije kordinacije. Kadrovska strukturiranost ocjenjena je dobrom, jer su sve ustanove, Centar za socijalnu skrb, škole, pa čak i zdravstvene ustanove na ključnim mjestima imale odgovarajući profil stručnjaka koji su bili zainteresirani za suradnju sa policijom na poslovima kazneno pravne zaštite djece i mladeži.

Uz procjenu stanja na terenu u prvoj fazi rada izradila se raščlamba kriminaliteta na štetu djece i mladeži za razdoblje od posljednje 3 godine. Kako je već naznačeno u tom razdoblju nije se programski djelovalo, pa je to razlog što rezultate dotadašnjeg rada nismo mogli niti procjenjivati.

Mogli smo jedino konstatirati da je broj otkrivenih kaznenih djela na štetu djece i mladeži bio gotovo zanemarujući, a također i broj operativnih saznanja u obliku "službenih bilješki" o postojanju kažnjivog ponašanja na štetu djece i mladeži.

Zatim se izradio plan aktivnosti "Programa". Po oblikovanju projektnih aktivnosti izradio se i "Plana rada" linije za suzbijanje maloljetničke delinkvencije Odjela kriminalističke policije Policijske uprave medimurske, a i konstruirali smo upitnike kojima smo u odabranim ustanovama željeli provesti ispitivanje stavova naprijed spomenutih profila. "Upitnikom o suradnji" željeli smo ispitati

stavove stručnjaka o motiviranosti i oblicima suradnje s policijom na poslovima kazneno pravne zaštite djece i mladeži. "Upitnik o indicijama" bio je namjenjen ispitivanju stavova stručnjaka o indicijama koje upućuju na zapuštanje i zlostavljanje djece i mladeži.

Prvotni cilj bio je upitnicima ispitati stavove stručnjaka zaposlenih u zdravstvenim ustanovama, osnovnim i srednjim školama i Centru za socijalnu skrb Čakovec. Već u samom početku kontaktiranja s navedenim ustanovama naišli smo na prepreke u svezi s provođenjem istraživanja u zdravstvenim ustanovama, tako da su kontakti usmjereni na Županijski ured za prosvjetu putem kojeg smo dobili dopuštenje da u već naprijed spomenutim školama provedemo istraživanje.

Dopuštenje o provođenju istraživanja u Centru za socijalnu skrb Čakovec, koji je ujedno i jedini u Županiji medimurskoj, dobiveno je od direktorice narečene ustanove.

U svakoj od ustanova odredila se kontakt osoba koja je bila upoznata s ciljevima istraživanja, načinom njegovog provođenja, te su utvrđeni konkretni vremenski rokovi izvršenja određenih zadataka.

Slijedom dogovorenog tijekom mjeseca siječnja 1997. godine u školama i Centru za socijalnu skrb proveden je prvi dio istraživanja, što znači prvo ispitivanje stručnjaka o njihovoj motiviranosti za suradnju s policijom i informiranosti o indicijama koje upućuju na zapuštanje i zlostavljanje. Bilo je obuhvaćeno 122 ispitanika koji su anonimno ispunjavali upitnike, neposredno nakon što su im od strane ispitivača-kriminalističkog službenika nositelja linije rada maloljetničke delinkvencije, date osnovne smjernice oko ispunjavanja upitnika. Nakon toga bila je izvršena deskriptivna analiza dobivenih pokazatelja iz koje je bilo vidljivo da su motivirani za suradnju, ali da imaju malo informacija o indicijama. Ti rezultati bitno su oblikovali daljnju suradnju.

U razdoblju od deset mjeseci, a prema predhodnom planu krenulo se u organiziranu suradnju. Sa stručnim suradnicima srednjih škola (pedagogima) suradnja se realizirala putem aktivnog sudjelovanja kriminalističkog službenika zaduženog za poslove maloljetničke delinkvencije na stručnim kolegijima na kojima je isti uz informacije o stanju i kretanju kriminaliteta na štetu djece i mladeži, te maloljetničkog kriminaliteta, održavao predavanja u kojima se govorilo o zapuštanju i zlostavljanju djece i mladeži, načinu prepoznavanja ove vrste kriminaliteta, suradnja sa policijom. Stručnim kolegijima prisustvovalo se tijekom trajanja projekta, a uspostavljena suradnja nastavlja se i dalje.

S nastavnicima i stručnim suradnicima osnovnih škola surađivalo se kroz radne sastanke na kojima se raspravljalo o problematici kriminaliteta

na štetu, maloljetničkog kriminaliteta, te se koordiniralo radom na konkretnim slučajevima.

Kontinuirana suradnja također je uspostavljena i sa djelatnicima Centra za socijalni rad Čakovec, a realizirala se na način da se sa djelatnicima koji su zaduženi za rad sa maloljetnim delinkventima i rad na zaštiti djece od 14 godina, kontaktiralo po svakom saznanju u slučaju zapuštanja ili bilo kojeg oblika zlostavljanja.

Putem dopisa iste se obavještavalo o eventualnim saznanjima, a prema potrebi, najmanje jedanput mjesečno, tijekom kontakta radilo se na konkretnim slučajevima. Na isti način odvijala se suradnja sa ostalim djelatnicima koji obnašaju poslove polivalentnog socijalnog rada, a koji su najčešće bili u situaciji da identificiraju obiteljske probleme i probleme zapuštene ili zlostavljane djece.

Istodobno kao što je "Programom" predviđeno, odmah po početku provođenja istraživanja javnosti su putem javnih glasila prezentirani podaci o stanju kriminaliteta na štetu djece i mladeži za područje koji pokriva Policijska uprava međimurska i općenito o nekim karakteristikama ove vrste kriminaliteta. Tijekom trajanja istraživanja javnost se upoznavala s ciljevima i aktivnostima koje su se provodile, a zamječen veliki interes za ovu vrstu problematike rezultirao je nizom novinskih članaka.

Druga ključna faza provođenja projekta uključila je niz predavanja, radnih sastanaka, dogovora među sudionicima uključenim u projekt, a koje je održao, vodio i koordinirao voditelj projekta-kriminalistički službenik (nositelj linije rada maloljetnička delinkvencija). Susreti su se održavali u škola odnosno Centru za socijalnu skrb.

Osnovni cilj predavanja bio je upoznati sudionike sa pojmom kazneno pravne zaštite djece i mladeži, i s lepezom različitih ponašanja koja taj pojam uključuje, a koja zakonodavac zabranjuje. Sudionici su također informirani o aktivnostima policije na poslovima slučajeva zapuštanja i zlostavljanja djece i mladeži. Tijekom predavanja sudionicima su date informacije iz literature i primjeri prakse radi lakšeg prepoznavanja indicija koje ukazuju na zapuštanje ili neke oblike zlostavljanja. Zaključni dio predavanja odnosio se na dogovore o smjernicama postupanja u slučajevima kada se prepoznaju indicije. Prilikom diskusija o načinima pojačanog otkrivanja i djelovanja u slučajevima kaznenih djela na štetu djece i mladeži, predviđena je mogućnost nastajanja problema što je neposredno vezano na nedostatak mehanizama šire društvene zaštite djece i mladeži.

Predavanje koje je bilo provedeno u Centru za socijalnu skrb bilo je prilagođeno, jer je po logici struke djelatnicima u socijalnoj skrbi ova tema bliža nego prosvjetnim djelatnicima, pa je održana

šira diskusija na narečenu temu. Osnovni cilj ovakve diskusije bio je uspostava kvalitetnije suradnje s policijom na zajedničkim poslovima kazneno pravne zaštite, pa su u tu svrhu dogovoreni oblici suradnje.

Iako službenici Policijske uprave međimurske nisu ušli u uzorak ispitanika, temeljem "Programa" i oni su upoznati sa dodatnim informacijama vezanim uz kazneno pravnu zaštitu. Stalnom prisutnošću u javnim glasilima zadaća projekta bila je podizanje razine informiranosti šire javnosti o problemu zapuštanja i zlostavljanja. Za potrebe ostvarenja ovog cilja izraden je promidžbeni materijal u obliku promidžbenih plakata i letaka. Plakati su bili postavljeni na svim ključnim mjestima Županije međimurske (škole, bolnice, uredi), dok su leci bili dostavljeni svim osnovnim i srednjim školama. Distribucija promidžbenih letaka bila je popraćena s nekoliko dodatnih aktivnosti koje se odnose na rad osnovnih i srednjih škola.

Stručni suradnici svih osnovnih i srednjih škola na području koje pokriva Policijska uprava međimurska (bez obzira jesu li uključeni u znanstveni dio istraživačkog projekta) pozvani su da se uključe u široku akciju koja je podrazumijevala da se u svakoj školi na satovima razrednih odjeljenja s učenicima, a na roditeljskim sastancima s roditeljima ciljano razgovara o problemu zapuštanja i zlostavljanja djece i mladeži. Da bi oni to učinili što kvalitetnije za njih je u prostorijama Policijske uprave međimurske od strane kriminalističkog službenika-nositelja linije rada maloljetničke delinkvencije održano predavanje u tom smislu. Također im je uručen pismeni materijal, a sve to pomoglo im je da u svojim školama bolje organiziraju rad razrednika na predviđenim aktivnostima.

Promidžbene letke razrednici su podijelili roditeljima.

U posljednjoj fazi terenskog dijela istraživanja, a nakon deset mjeseci, primjenjeni su isti upitnici na istom uzorku, te je tada došlo do smanjenja uzorka za 20%.

Cilj ponavljanja ispitivanja stavova bio je utvrditi da li je utjecajem programskih aktivnosti projekta došlo do promjene u informiranosti o indicijama, te motiviranosti za suradnju sa policijom na poslovima kazneno pravne zaštite djece i mladeži.

Naglašavamo da se tijekom provođenja terenskog dijela istraživanja uspostavila izuzetno dobra suradnja sa sudionicima projekta, s narečenim ustanovama, kao i s policijskim djelatnicima temeljne policije i kriminalističkim službenicima. Ona se realizirala gotovo kroz svakodnevne kontakte vezane uz problematiku zapuštanja i zlostavljanja, te kroz nove modalitete suradnje policije i drugih ustanova na poslovima kazneno pravne zaštite djece i mladeži.

3. POKAZATELJ

Konačni pokazatelj uspješnosti "Programa" vidljiv je kroz činjenicu da se broj otkrivenih slučajeva zapuštanja i zlostavljanja djece i mladeži po dovršenom "Programu" povećao za 100 % u odnosu na stanje u prethodnoj godini kada se nije programski djelovalo.

Dobiveni rezultati nakon provedenog istraživanja ukazuju na učinkovitost i opravdanost aktivnosti "Programa". Primjenjujući deskriptivnu analizu prikazati ćemo najzanimljivije rezultate koje su ispitanici postigli u I i II točki mjerenja na varijabla Upitnika o suradnji i Upitnika o indicijama.

U tablicama 1.a. i 1.b. prikazani su rezultati koje su ispitanici postigli na varijabli "kako procjenjujete dosadašnju suradnju Vaše ustanove s policijom" (SURPOLIC). Vidljivo je da su u I točki mjerenja oko 2/3 ispitanika suradnju s policijom procijenili uspješnom, a da je 1/3 ispitanika tu suradnju procijenila ispod prosječnom. Nitko od ispitanika nije suradnju procijenio iznad prosječnom. Nakon provedenih aktivnosti "Programa" oko 17,6 % ispitanika promijenilo je mišljenje. Naime, i dalje je ostao najveći broj onih ispitanika koji su suradnju s policijom procijenili uspješnom, ali se smanjio broj ispitanika koji su suradnju s policijom opisali ispod prosjeka, njih oko 10%.

Posebno je značajno što su aktivnosti "Programa" kod oko 10% ispitanika utjecale da u ponovljenom ispitivanju suradnju s policijom procijene iznad prosječnom.

Vidljiv je izraziti pomak uzorka pozitivnim stavovima prema policiji, ali preventivno ohrabruje činjenica da je projekt ispunio zahtjeve u smislu prezentiranja rada policije i pozitivnog nametanja svog rada ostalim ustanovama koje su prema ovim rezultatima prihvatile to kao suradnju.

Tbl.2.a. VARIJABLA: NEGVRBIZ I točka mjerenja				
Vrijednost varijable	da	nisam siguran	ne	ukupno
aps.	46	33	23	102
%	45,1	32,4	22,5	100

Tbl.2.b. VARIJABLA: NEGVRBIZ II točka mjerenja				
Vrijednost varijable	da	nisam siguran	ne	ukupno
aps.	63	24	15	102
%	61,8	23,5	14,7	100

U tablicama 2.a.i 2.b. prikazani su rezultati varijable "Smatrate li indicijom zapuštanja i zlostavljanja izrazito negativno izražavanje roditelja prema svom djetetu" (NEGVRBIZ). Iz istih primjećujemo da nešto manje od polovice ispitanika (45,1%) u I točki mjerenja smatra to indicijom, a da ostali ispitanici nisu sigurni (32,4%) ili to ne smatraju indicijom (22,5%).

Udio ispitanika koji negativno verbalno izražavanje smatraju indicijom u II točki mjerenja se povećao (61,8%), pa je razumljivo da se smanjio broj ispitanika koji nisu bili sigurni da je to indicija ili tu činjenicu uopće nisu smatrali indicijom.

Promjenu ovih rezultata dovodimo u direktnu vezu sa onim dijelom aktivnosti "Programa" koji je bio usmjeren prema educiranju ispitanika o indicijama i njihovom prepoznavanju.

Naime, tijekom predavanja, navodili smo između ostalog odgojne stilove roditelja koji mogu dovesti do zapuštanja i zlostavljanja djece i maloljetnika, pa pozitivnu promjenu stavova ispitanika prema narečenom odgojnom stilu objašnjavamo utjecajem predavanja.

Rezultati postignuti na varijabli "Jesu li Vam česte modrice na tijelu djeteta indicija da je ono zapušteno ili zlostavljano" (ČESTEMOD) prikazani su u tablicama 3.a. i 3.b. Iz njih uočavamo da je najvećem broju ispitanika to indicija za zapuštanje i ili zlostavljanje, u obje točke mjerenja. Također se uočava da je u I točki mjerenja bilo dosta ipitanika kojima to nisu bile indicije (9,8%) i ispitanika koji nisu bili sigurni

Tbl.1.a VARIJABLA: SURPOLIC I točka mjerenja				
Vrijednost varijable	iznad prosječnom	prosječnom	ispod prosječnom	ukupno
aps.	0	72	30	102
%0	0	70,59	29,4	100

Tbl.1.b. VARIJABLA: SURPOLIC II točka mjerenja				
Vrijednost varijable	iznad prosječnom	prosječnom	ispod prosječnom	ukupno
aps.	10	80	12	102

Tbl.3.a. VARIJABLA: ČESTEMOD I točka mjerenja				
Vrijednost varijable	da	nisam siguran	ne	ukupno
aps.	56	36	10	102
%	54,9	35,3	9,8	100

Tbl.3.b. VARIJABLA: ČESTEMOD II točka mjerenja				
Vrijednost varijable	da	nisam siguran	ne	ukupno
aps.	70	27	5	102
%	68,6	26,5	4,9	100

da su česte modrice indicija (35,3%). Ponovljenim ispitivanjem nakon što smo proveli aktivnosti "Programa", upola se smanjio broj ispitanika koji česte modrice nisu smatrali indicijama; također se smanjio broj onih koji nisu bili sigurni da su to indicije, a shodno narečenom povećao se broj ispitanika (oko 2/3) koji su sa sigurnošću odredili svoj stav da su to indicije.

Promjene u stavovima tumačimo uspješnošću već narečenih predavanja, te primjećujemo da smo općenito aktivnostima "Programa" najviše utjecali na stavove koji se odnose na zlostavljanje, a predpostavljamo i zbog stava sredine da je fizičko nasilje najnegativnije i češće se od npr. zapuštanja moralno osuđuje u lokalnoj zajednici.

4. ZAKLJUČAK

Provođenje aktivnosti "Programa" pokazalo se kao što je vidljivo iz rezultata deskriptivne analize, učinkovitim. Uočeni pomaci vezani na motiviranost ispitanika na suradnju s policijom i podizanje razine informiranosti o indicijama koje ukazuju na zapuštanje i zlostavljanje djece i maloljetnika opravdali su ciljeve istraživanja. Uz sve pozitivnosti, tijekom istraživanja zamjećeno je da povećanje otkrivačke djelatnosti u području kriminaliteta na štetu djece i mladeži, niti iz daleka ne rješava problem, jer u sustavu institucija zaduženih za njihovu skrb i zaštitu, postoji niz pukotina koje to onemogućavaju.

Primjerice, jedan od najizraženijih je problem dokazivanja ovih kaznenih djela, a koji ponajviše leži u ustezanju od svjedočenja čak i od strane osoba kojima to nalaže profesija; jednako tako prisutan je problem nemogućnosti hitnog izdvajanja iz obitelji i smještavanja neposredno ugroženog djeteta ili maloljetnika (ponekad i zajedno s jednim roditeljem); nedostatan je reguliran stručni rad s obitelji (savjetodavni, psihoterapeutski i druge vrste pomoći) koji bi pomogao djelovati preventivno; i napokon, dugotrajni kazneni postupak, neprimjerenost kaznenih sankcija, te potpuni izostanak poslijepenalnog tretmana počinitelja ovih kaznenih djela, omogućuje dugotrajno i neometano vršenje tih djela sve do krajnje traumatičnih posljedica po mlade žrtve.

U postojećoj situaciji, povećano otkrivanje kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika, često je upravo i kontraindicirano za budući položaj žrtve, jer državne institucije neprestano zadiru u obiteljsku intimu, što samo pojačava kriminalnu aktivnost počinitelja.

5. LITERATURA:

1. ANDERSON, P.K.: "Project Response, Waterville, Maine". Adolescent Maltreatment: Issues and Program Models. 1984. 62-75.
2. BYANK, S.A., REISTETFER, E., M.: "Atlantic County Adolescent Maltreatment Project, Atlantic City, New Jersey". Adolescent Maltreatment: Issues and Program Models. 1984. 49-61.
3. BOSTERUT, H.: "Sexual abuse of children-one of the most serious crimes". Internacional Criminal Police Review, br.46/1991/428, str.41-44.
4. CUMMING, P.S., TOWERS, L.: "Diogenes Adolescent Maltreatment Project, Sacramento, California". Adolescent Maltreatment: Issues and Program Models. 1984. 34-48.
5. RICH, J.: "Youth in Need Adolescent Project, ST.Charles, Missouri". Adolescent Maltreatment: Issues and Program Models. 1984, 20-34.
6. SULLIVAN, R., CLANCY, T.: "Evaluacija interdisciplinarne edukacije namjenjene unaprijednju intervencija kod seksualnog zlostavljanja djece". Socijalna zaštita, br.28-29, 1990, str.101-117.

EVALUATION OF EFFECTS OF "THE POLICE PREVENTION OF CRIMES AGAINST CHILDREN AND YOUNG PERSONS PROGRAM" BASED ON DESCRIPTIVE ANALYSES

Summary

This paper reviews the program of police prevention of crimes committed against children and young persons. The program was carried out in 1997 in the area covered by Medimurje District Police Headquarters. It included co-operation of police officers, elementary and high school teachers, as well as experts in Centers for Social Care. By completing the program, number of discovered cases of neglected and abused children and young persons was increased by 100% compared to the previous year.

Changes in attitudes of teachers and experts in Centers for Social Care towards co-operation with the police were evident. They also understood that it is possible to identify some signs indicating possible abuse and neglect. The author concludes that increase in finding out these criminal acts has not been followed by adequate programs in the local community.

Key words: *prevention, police, child abuse*